

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR ION N. CESĂRESCU

ABONAMENTUL

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 „
3 luni	8 „
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACTIA & ADMINISTRATIA

București, CALEA RAHOVEI — 5

Lângă Palatul Justiții

TELEFON No. 16/98

S U M A R

Proiectul de lege depus în Senat, pentru modificarea onora din dispozițiile cărței I a codului civil; Raportul D-lui Senator, D. Alexandresco;

Expunerea de motive și Proiectul de lege, a D-lui Ministru de Justiție, A. A. Badareu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație, s. III: *Chestia impositului fonciar*; Idem: I. T. Oroveanu cu fiscalul.

PROIECTUL DE LEGE DEPUȘ ÎN SENAT

pentru

Modificarea onora din dispozițiile cărței I a Codului civil

Raportul D-lui Senator D. Alexandresco

Domnilor senatori,

Art. 131 din Constituție dispune că se vor revizui toate codurile și legile existente, spre a se pune în armonie cu Constituția

Acest text, de și conceput în termeni imperativi, a rămas până astăzi aproape o literă moartă, în ceea ce privește codul civil; căci puține sunt la număr legile cari au complectat sau modificat acest cod. Nu putem, în adevăr, cita în această privință de cât câte-va legi, și anume: legea din 18 Martie 1875, care modifică art. 57—59 din codul civil (vezi și art. 67 l. jud. de ocoale din 1896); legea din 29 Octombrie 1877 pentru atribuțiile ministerului public, care modifică toate textele din codul civil ce impuneau concluziile procurorului, păstrând aceste concluzii numai în cauzele privitoare pe minori, interdiși și acei puși sub consiliu judiciar (art. 81 pr. civ.); legea din 20 Februarie 1879 care modifică dispozițiile privitoare la clauza penală în materie de împrumuturi bănești; legea din 10 Decembrie 1882, care modifică art. 1589 din codul civil, în privința dobânzei legale; legile asupra autentificării actelor din 1886 și 1887, cari explică și complectează unele din dispozițiile codului civil privitoare la autentificarea actelor; art. 1 din codul de comerț, care abrogă art. 1531 din codul civil, referitor la usurile comerciale în materie de societăți comerciale; art. 7 din Constituție, revizuită la 1879, care modifică dispozițiile din codul civil privitoare la împământenire; art. 67 din actuala lege a judecătorilor de ocoale, prin care se dispune înlocuirea tribunalului prin judecătorul de ocol, în privința adopțiunilor locuitorilor din comunele rurale și ale acelor din comunele urbane, cari nu sunt reședințe de județ; și, în fine, legea din 1900, prin care se promulgă noua procedură civilă, și care, conform Convenției de la

Haga, la care a aderat și țara noastră, abrogă art. 15 din codul civil, privitor la cauziunea *judicatum solvi*, ce străinii reclamanți erau dator să depună în materie civilă. Nu mai vorbesc de legea din 1903, foarte imperfectă și plină de lacune, asupra drepturilor proprietarilor, care modifică și complectează unele dispoziții din contractul de locațiune.

Codul civil, acest mare regulator al transacțiilor și al vieții omenești, care ne cârmuește de aproape jumătate secol, născut din lovitura de Stat a lui Cuza-Vodă, lucrat în șase săptămâni de membrii Consiliului de Stat (I. Strat, Alex. Papadopol Calimach, Gh. Vernescu, Gh. Apostoleanu, Alex. Crețescu, etc.), are mai cu seamă nevoie de a fi revizuit, ca unul ce coprinde lacune și contradicții considerabile, păcătuind adeseori chiar prin limba ce întrebuințează.

Astfel, pentru a nu cita de cât vre-o câte-va exemple, găsim în el neologisme ca: *lapini* (iepurii de mosc sau de casă), *erezire* (moștenire), *manoperă* (muncă), *denirate* și *foraje* (producte), etc.

El este o copie adesea-ori rău tradusă a codului francez și a legii belgiane din 16 Decembrie 1851, în privința regimului ipotecar.

Unele din dispozițiile sale sunt împrumutate de la codul italian, care, pe când se legitima la noi, era în stare de proiect. Astfel sunt, de exemplu: art. 349, 502, 743 § 2, 751, 756, 761, 823, 942, 967, 971, 986, 1003, 1018 § 3, 1073, 1074 § 2, 1080, 1110, 1183, 1298, partea finală, 1504, 1533, 1576, 1579 § 3, 1669 § ultim, etc. Punând, în adevăr, aceste texte din codul nostru în comparație cu acele respective din legislația italiană, vedem că ele sunt reproducerea fidelă a art. 242, 461, 1001, 1006, 1007 § 2, 1098, 1120, 1121, 1125, 1140, 1156, 1163 § ultim, 1217 § 2, 1218, 1219, 1224, 1255, 1328, 1710, 1738, 1819, 1822, 1915 § ultim, etc. din codul civil italian, care a fost promulgat în Florența la 25 Iunie 1865, spre a fi executoriu în toată Italia cu începere de la 1 Ianuarie 1866.

Așa dar, codul civil italian a servit în unele materii de călăuză legiuitorului nostru. Aceasta rezultă nu numai din textele mai sus menționate, dar și din Mesagiul domnesc No. 809, adresat Consiliului de Stat la 11 Iulie 1864 de către Vodă-Cuza. Reproducem aci textul acestui Mesaj:

«Consiliul nostru de Stat este invitat a se ocupa cu elaborarea proiectului de lege civilă; spre acest sfârșit, va avea în vedere *Condică italiană*, ce i se va trimite de Ministrul nostru de la Justiție, și va extrage dintr'nsa articolele ce ar fi potrivite cu trebuințele țerei noastre, și formula altele pentru materii cari sunt cu totul locale, și pentru cari nici nu vor fi dispoziții în acea condică, și va alcătui, cu modul acesta, o condică civilă cu procedura ei, la care va avea în vedere și proiectul de reorganizație judecătorească, votat de fosta Cameră legiuitoare».

Alte dispoziții din acest cod sunt împrumutate de la legiuirile noastre anterioare și mai cu seamă de la codul Calimach.

Astfel sunt de exemplu, art. 145, care reproduce înrudirea duhovnicească ce isvorăște din Sf. Botez, dis-

poziție împrumutată de la dreptul canonic, care există și, în alte țări, de exemplu: în Spania (*parentesco espiritual*), în Rusia, etc. Canonul 53 al Soborului al 6-lea dice, în adevăr: «Mai mare este rudenția dupe duh de cât dupe trup» (1); art. 146—149, cari prevăd oare-cari împedcări la căsătorie în materie de adopțiune, și cari reproduc art. 95—99 din codul Calimach, dispoziții care au mai fost repetate o-dată în art. 313, tradus dupe art. 348 din codul francez, care urma a fi eliminat de legiuitorul nostru, față cu dispozițiile art. 146—149.

Cuvintele: «fără deosebirea înruderii de legiuită sau nelegiuită însoțire», cari se ved, în art. 143 și 144, și cari au dat loc la o vie controversă în privința chestiunii de a se ști dacă, în linie dreaptă, cuscria isvoarăște numai din căsătorie, sau și din concubinagiū, așa cum hotărîse Soborul din Trident în secolul al XVI-lea, sunt de asemenea împrumutate de la art. 92 din codul Calimach. S'a susținut și s'a decis chiar că cuscria poate să resulte nu numai din căsătorie, dar și din relații ilicite. Dacă ne este permis de a ne da aci părerea, credem că această soluție este inadmisibilă în legislația noastră, pentru-că dogmele admise de Soborul din Trident n'au fost recunoscute de Biserica răsăritului, de oare-ce separația celor două biserici, începută sub patriarhul Fotiuș, la 852, a fost desăvîrșită sub patriarhul Cerularius în anul 1054.

În fine, unele din dispozițiile codului civil actual sunt proprii legiuitorului nostru și lasă adesea-orî mult de dorit. Pentru a scurta, voiū cita un singur exemplu, și anume: art. 275, care dispune că, în cas când Curtea de apel va încuviința divorțul prin consimțimînt mutual, *fie-care din soți poate face separat recurs*.

În ipotesa de mai sus, ambii soți au cerut divorțul, dobîndind câștig de cauză, și, cu toate acestea, ambii se pot plînge la Curtea de casație. Pentru ce? Pentru-că justiția a admis cererea lor. Aceasta lasă a se presupune că soții se căesc de ceea ce au făcut și că nu mai voesc a se despărți. Dacă aceasta este intenția lor, ei n'au de cât să nu transcrie hotărîrea de divorț în termenul prescrist de lege, și căsătoria va subsista înainte. Recursul ca și apelul nu se înțeleg deci, în asemenea materie, de cât atunci când divorțul n'a fost admis. Prin urmare, recursul în casație, pe care îl consacră art. 275 din codul civil, la cas de pronunțarea divorțului, este un non-sens.

Am citat anume acest cas pentru a dovedi că legiuitorul nostru a fost greșit mai de câte ori a căutat să inoveze, și, dacă ar fi aci locul, ași cita mai multe exemple cari ar stabili acest lucru cu prisosință.

Aceasta și multe alte lacune pe cari nu le pot semnală aci, dovedesc în-deajuns că întregul cod civil trebuie revisuit cu o oră mai înainte.

Materia care reglementează condiția copiilor naturali, împrumutată în mare parte de la codul Caragea, incomplet și defectuos în această privință, ca și în multe altele, este cu desăvîrșire sacrificată de legiuitorul nostru și nici nu se știe dacă avem recunoașterea de bună-voe, a cărei existență unele tribunale o contestă, de și avem în această privință un text expres, și anume art. 48, pe care nu'l putem șterge din cod, cu toate că Vasile Boerescu, unul din juriconsulții cari au luat parte activă la confecționarea legilor noastre, printr'o simplă notă pusă sub acest text, afirmă că «din eroare acest text întrebuițează cuvîntul *recunoaștere*, de oare-ce legea noastră n'a admis recunoașterea copiilor naturali, ci numai legitimarea lor».

Va veni, de sigur, momentul mult așteptat, când se va revisui și această parte a codului civil, și când vom înscrie în lege și îngrădi principiul cercetării paternității, care era admis în codul Calimach, care este și astăzi consacrat în Austria, în Germania (art. 1717 din noul cod), în Elveția, în Norvegia, în Spania (art. 135

cod spaniol), în Portugalia (art. 130 cod. portughez), în Englitera și în mai toate legislațiile civilisate (2).

Dar din toate materiile, una din acele care lasă mai mult de dorit este materia căsătoriei.

Formalitățile ei sunt prea numeroase. Experiența a dovedit că din cauza acestor formalități, une-orî grele de îndeplinit, mulți locuitori, mai ales la țară, trăsesc în concubinagiū, ceea ce produce o desordine morală, care se resfrînge asupra societății întregi. Trebuie, deci, să înlesnim pe cât se poate căsătoria și s'o facem accesibilă tuturilor, pentru ca ea să devină ceea ce trebuie să fie într'un Stat civilizat: adevărata basă a familiei și a societății.

Proiectul de lege, pe care îl voiū analiza mai la vale, aduce îmbunătățiri considerabile în această privință. El nu vorbește de benedictia religioasă, pe care actualul cod civil a desființat-o de o-dată fără tranziție, făcînd dintr'o taină un contract pur civil, pentru că această materie este reglementată prin art. 22 din Constituție, pe care n'o putem modifica printr'o lege ordinară.

Acest text a dat loc, precum se știe, la o vie controversă. Mulți juriconsulți de valoare, între cari putem cita pe colegul nostru, D-nul C. G. Dissescu, susțin că benedictia religioasă este obligatorie, și textul menționat din Constituție pare, în adevăr, a fi redactat în acest sens. Jurisprudența cea mai recentă tăgăduiește însă acest principiu, sub cuvînt că din desbaterile Constituantei ar resulta contrariul (3). Aceasta este foarte regretabil, căcînici legile, nici jurisprudența nu trebuie să sgdue simțul religios, adînc sădit în inima omului, atît de necesar și de bine-făcător pentru popor, mai ales într'o țară ca a noastră, unde nu numai că Biserica nu este separată de Stat, dar unde, din contra, putem dice că avem o religie de Stat, religia ortodoxă a Bisericii răsăritului, pe care Constituția o proclamă dominantă în Statul român (art. 21).

Aceste generalități odată expuse, venim acum la proiectul de lege asupra căruia Senatul român este chemat a se pronunța astăzi.

Reformele propuse sunt privitoare la actele de căsătorie și la însușirile necesare spre a se putea săvîrși căsătoria; la efectele despărțeniei; la paternitate și filiațiune (art. 286); la legitimarea copiilor naturali (art. 304) și la adopțiune.

1° Modificările privitoare la actele de căsătorie și la însușirile neapărate spre a se putea săvîrși căsătoria

Prima modificare pe care o aduce proiectul de față, este privitoare la publicațiile cari preced căsătoria.

Publicațiile sunt niște încunoștințări făcute obștei cu scop ca acei cari ar avea cuvinte de împotrivire să fie puși în stare de a 'și exercita dreptul lor.

În dreptul nostru anterior, canoanele bisericesti prescriu ca preotul domiciliului viitorilor soți să facă *trei strigări* la biserică, după liturghie, în fața și auzul tuturor, în trei duminici sau sărbători consecutive.

În Austria (art. 71, codul austriac), în Rusia, în Anglia, etc. se cer și astăzi *trei* publicații, iar în Germania numai una (art. 1316 codul german), ca și în Belgia (art. 1 L. din 26 Decembre 1891), soluție admisă și prin proiectul de față. S'a uitat însă de a se modifica redacția art. 174, care vorbește de *două* publicații.

(2) Un asemenea proiect a fost depus de curînd și înaintea Camerelor franceze. Veđi *Curierul Judiciar* din 1905, No. 39, p. 311.

(3) Vom cita în această privință numai o decizie a Curței din București, publicată în *Curierul Judiciar* din 1900, No. 24, și o sentință a tribunalului din Iași, publicată în *Dreptul* din 1897, No. 64. Sunt însă nenumărate decizii, chiar de ale Curței de casație, cari au pus în principiu că căsătoria este astăzi validă fără îndeplinirea benedictiei religioase. Ele se pot vedea în observația cu care am însoțit menționata decizie a Curței din București, în *Curierul Judiciar*, loco cit.

(1) Veđi art. 94 din codul Calimach, text și nota 10.

Această publicație nu se mai cere în Germania, de câte ori o boală mortală (*eine lebensgefährliche Erkrankung*) a unuia din viitorii soți nu permite amânarea căsătoriei. În orice caz, se poate dispensa de această publicație. *Von dem Aufgebote kann Befreiung bewilligt werden* (art. 1316 § ultim), soluție admisă și în Belgia. În această din urmă țară, dispensa se poate da, pentru motive grave, de procurorul tribunalului (art. 7 L. din 26 Decembrie 1891). În codul austriac, tribunalul poate de asemenea să dea dispensă pentru toate trele publicațiilor, în cazurile urgente, *unter dringenden Umständen* (art. 71).

Proiectul actual permite ofițerului stărei civile, prin art. 50 bis, de a celebra căsătoria fără nici o publicație, la cas când boala unuia din soți 'i-ar pune viața în pericol. Poate că ar fi fost mai meritor de a nu se lăsa cazul la aprecierea ofițerului stărei civile, care la noi, mai cu seamă la țară, este încă lipsit de cultură, și sub înfrurirea directă a notarului comune.

Rămâne bine înțeles că ofițerul stărei civile nu va putea să useze de facultatea ce 'i dă legea de cât în urma unei constatări medicale a casului de boală. Dacă s'ar stabili în fapt, în urma celebrării căsătoriei, că unul din soți nu era grav bolnav, cu toate că căsătoria a fost celebrată fără publicație, căsătoria n'ar putea, de bună seamă, fi anulată din această cauză (analogie din art. 174, 175).

Declarația de căsătorie poate fi făcută ofițerului stărei civile atât în scris *cât și verbal*, ceea ce poate fi o ușurință pentru oamenii fără știință de carte.

Căsătoria nu poate fi celebrată de cât după 10 zile libere (adică 12 zile) de la publicație.

După textul actual, care cere două publicații, și pentru care nu se poate da actualmente nici o dispensă, căsătoria poate fi celebrată a șasea zi după cea de a doua publicație.

O altă modificare adusă prin proiectul de față este privitoare la actele de naștere ale viitorilor soți.

Pentru soțul sau soția născuți în comuna în care se fac formalitățile căsătoriei, ofițerul stărei civile este obligat a scoate din oficiu extractele de pe actele de naștere spre a le alătura la dosarul căsătoriei. Credem că ar fi bine să se adauge în textul art. 56 că, *în privința sâtenilor, aceasta se va face fără nici o cheltuială de timbru sau altele*. Ofițerul stărei civile va scoate din oficiu, de și legea nu o spune anume, și extractele de pe acte necesare părților, precum ar fi: extractele de pe actele de deces ale părinților viitorilor soți, dacă părinții au încetat din viață în comuna în care se fac formele căsătoriei.

Dacă soțul sau unul din ei sunt născuți în altă comună, ei au facultatea sa de a înfățișa extractele de pe actele de naștere. sau de a le înlocui prin declarația a doi martori, făcută înaintea primarului comunei (art. 57).

Dacă părinții sunt de față la celebrarea căsătoriei, ei își dau consimțământul lor de viș grai. Dacă ei nu sunt de față, viitorii soți vor aduce consimțământul lor autentificat de judecătorul de ocol sau de judecătorul comunală, *fără nici o cheltuială* pentru locuitorii săteni (aceasta nu se spune în text, dar ar trebui să se spună). Autentificarea din partea judecătorului de ocol sau a judecătoriei comunale este o înlesnire pentru săteni. Rămâne însă bine înțeles că actele de consimțământ pot fi autentificate și de tribunal. Excepția admisă de lege pentru înlesnirea părților nu împedică, în adevăr, regula generală de a 'și primi aplicare.

Căsătoria se celebrează, ca și mai înainte, tot de ofițerul stărei civile (competința sa fiind teritorială), însă în prezența numai a doi martori, în loc de patru, cât se cere de actualul art. 61.

În regulă generală, căsătoria se celebrează la primărie (în casa comunală). Prin excepție însă, în cas de boală constatată, căsătoria poate fi celebrată și în alt loc; de exemplu: la domiciliul unuia din soți sau

aiurea, *însă cu ușile deschise*, conform principiului care voeste ca căsătoria să fie celebrată în public, soluție pe care atât doctrina cât și jurisprudența o admit și sub textul actual.

Art. 61 arată formele solemne și substanțiale în care consistă celebrarea căsătoriei. Ofițerul stărei civile teste actele și textele art. 194—196 părților *în persoană* (cuvinte ce propunem a se adăoga la textul proiectului), luând consimțământul părților ce se însofesc, pronunțând în numele legii uniunea lor, și redactând de îndată actul de căsătorie, *nu mai târziu*, după cum de multe ori se face în practică la țară. Mi s'a întâmplat să asist de curând la celebrarea unei căsătorii într'o comună rurală lângă București, și din cauza lipsei codului civil în acea comună, textele legii n'au fost citite părților, de și în act s'a menționat de bună seamă că citirea a avut loc.

Prin adăogirea cuvintelor: *în persoană*, ce propunem a se face la textul proiectului actual, se taie o controversă celebră, exclușându-se căsătoria *prin procurățiune*, admisă în termeni expresi în Spania (art. 87 codul spaniol), în Portugalia (art. 1068 codul portughez din 1867), în Austria, etc.

Codul italian (art. 94), codul olandez (art. 133) și codul german (art. 1317) prescriu anume prezența soților *în persoană*. În Italia, însă, Regele se poate căsători prin procurățiune (art. 99 C. italian), iar după codul olandez (art. 134). Regele poate, pentru motive grave, să permită viitorilor soți de a se căsători printr'o procurățiune specială și autentică.

În Franța, căsătoria prin procurățiune este discutată. Majoritatea autorilor o resping cu drept cuvânt. Ea este însă admisă de Merlin, Toullier, Allemand, Valette și alții. Aceeasi controversă putend fi ridicată și la noi, este bine s'o curmăm din rădăcină, admiștend prezența soților în persoană fără nici o excepție.

Domiciliul matrimonial, adică locul unde se poate celebra căsătoria, se stabilește ca și în legea actuală, tot printr'o residență de șase luni continuă într'o comună (art. 60); numai membrii familiei regale avend facultatea de a se căsători în oricare din comunele cu residență regală.

Mențiunile ce trebuie să coprindă actul de căsătorie sunt tot acele prevădute de legea actuală (art. 62), afară de actele respectuoase, cari cu drept cuvânt sunt desființate prin proiectul actual.

În cât privește însușirile și condițiile necesare spre a se putea săvârși căsătoria, expunerea de motive a proiectului ne spune că nu s'a admis între însușiri și *sănătatea viitorilor soți*, din cauza dificultăței mijloacelor de probă.

Vom aminti, cu această ocaziune, că codul Calimach opra căsătoria smintiților (art. 72) și a celor cunoscuți în deobște cu purtări rele, *o acelor vătămăți de boale lipicioase* sau lipsiți de hrana dîlnică (art. 79); iar dupe pravila bisericească, care făcea parte integrantă din legislația țerei, fiind-că căsătoria, în vechile noastre datine, era un contract pur religios, *o taină*, după cum o proclamă Soborul întrunit la Iași, la Trei-lerarhi, sub domnia lui Vasile Lupu, *nu se puteau căsători ofticoșii, epilepticii belivii, acei slabi de nervi și vătămăți de boale sifilitice*. Dispoziții analoge se ved și astăzi în Rusia, în Anglia, în Danemarca, în Austria (art. 48 și 53 c. austriac) și în alte țeri.

Omul se poate căsători la o vîrstă cât de înaintată și chiar *in extremis vitae*, de și facultatea de a procrea încetează la o vîrstă oare-care. Legea Papia Poppea opra la Romanii căsătoria bărbaților cari împlinise 60 de ani și a femeilor cari împlinise 50 de ani. Astăzi, singură legea rusească pune ca limită vîrsta de 80 de ani (*Zvod zakonoff Russieskoï imperii*, X, partea I, art. 4).

Vîrsta la care căsătoria, după proiect, poate să aibă loc, este tot aceea de 18 ani pentru bărbați și 15 ani pentru femei, ca și în Franța, Italia, Belgia etc. În Germania, bărbatul nu se poate căsători de cât la 21 ani,

iar femeea la 16 ani împliniți. Dispensa nu poate, în această privință, fi acordată de cât femeii (art. 1303 § 2. c. german). *Einer Frau kann Befreiung von dieser Vorschrift bewilligt werden*, dice acest text. Legea suedeză din 1 Aprilie 1892, modificând art. 6 din capitolul căsătoriei al codului din 1736 (astăzi codul cel mai vechiu al Europei), fixează vârsta matrimonială la 21 ani pentru bărbați și 17 ani pentru femei (în loc de 15 ani câtera mai înainte), făcând excepție pentru Laponi, cari se pot căsători la 17 ani, în privința bărbaților, și la 15 ani în privința femeilor. (V. *Annuaire de législ.-étrangère*, t. 22, anul 1892, p. 681). Ante-proiectul de revizuire a lui Laurent propune, în Belgia, o reformă radicală, oprind în principiu căsătoria până la 21 ani, atât în privința bărbaților cât și a femeilor (art. 141).

Proiectul de față nu schimbă întru nimic legea actuală.

Prin art. 131 se reduce însă necesitatea consimțământului ascendenților, atât pentru bărbați cât și pentru femei, până la 21 ani a vârstei lor, înlocuind consimțământul consiliului de familie prin acel al tutorului. În cât privește membrii familiei regale, ei nu se pot căsători, la orice vârstă, fără învoirea Regelui.

Actele respectoase, prevădute de art. 134—140, care s'au originat într'o ordonanță franceză din 1556, necunoscute în vechea legiuire a Moldovei, și existente numai în codul Caragea (art. 4, partea III, capit. 16), această rămășiță a puterii părintești romane, au fost cu drept cuvânt desființate prin proiectul de față. Ele au dispărut, de asemenea, din legislația Italiei, Austriei, Germaniei, etc. Unele legislații, precum: codul olandez (art. 99), legea belgiană din 16 August 1877, etc., le-au menținut numai în privința tatălui, iar legea franceză din 20 Iunie 1896 reduce actele respectoase la unul singur, ceea ce s'a admis și în Belgia prin legea din 16 August 1887.

În art. 141 s'a fixat cu drept cuvânt la 21 ani (în loc de 25) vârsta la care copilul natural, care nu are mamă cunoscută, se poate căsători cu consimțământul unui tutor special, rânduindu-se tribunalul după avisul consiliului de familie (analogie din art. 693 din procedura civilă). Codul italian (art. 66) prevede, în asemenea caz, consimțământul consiliului de familie, creșterea în înființa o mai mare garanție în favoarea copilului. Nu trebuie însă să perdem din vedere că autorii ved o mai mare garanție pentru copil într'o persoană de cât în mai multe (Demolombe, III, 89). Codul austriac, pe lângă consimțământul epitropului, mai cere încă și pe acel al tribunalului (art. 50). Acest text nu se vede reproduș în codul Calimach; și în adevăr, în vechea legiuire a Moldovei și a Munteniei, ca și în vechiul drept francez, copilul firesc se putea căsători la orice vârstă, dacă era puber, fără consimțământul nimănui. Nenorociti copii! Lepădați în lume fără sprijin și ajutor, ei erau părăsiți și uitați până și de lege, singurul apărător ce puteau să aibă!

Dreptul de opoziție al ascendenților și altor rude de aproape, la căsătoria copiilor sau rudelor lor, a fost cu drept cuvânt menținut de proiect, *dacă viitorii soți n'au încă vârsta de 25 ani*. Sunt însă cazuri în cari opoziția ar putea să aibă interes și în urma acestei vârste, de exemplu: în cas când viitorii soți ar fi rude în gradul oprit de lege, sau când unul din ei ar fi legat într'o căsătorie anterioară, etc. Pentru aceste cazuri proiectul nu dispune nimic.

În privința căsătoriei de al doilea a femeii, proiectul dispune că veduva (adică femeea căreia i-a murit bărbatul) nu se poate căsători din nou de cât după dece luni de la desfacerea căsătoriei prin moarte, *afară de cazul când ea a născut în acest interval de timp*; căci, în acest din urmă caz, nu mai poate să existe îndoielă asupra progeniturii. Aceeași soluție este, după proiect, aplicabilă și în cas de anulare a căsătoriei, motivele fiind aceleași. *Ubi eadem ratio, ibi idem jus*. Cât pentru

casul de desfacerea căsătoriei prin divorț, aceasta face obiectul unui text ulterior (art. 278).

Cuvintele adause în proiect la art. 210: «afară dacă a născut în acest interval» sunt împrumutate de la art. 57 din codul italian și de la art. 1313 din codul german, cari admit aceeași soluție conform dreptului roman. Iată, în adevăr, cum se exprimă L. 11, § 2, Dig., *de his qui notantur infamia*, 3, 2: «*Pomponius eam, quae intra legitimum tempus partum ediderit, putat statim posse nuptiis se collocare: quod verum puto*».

După textul sus-citat din codul german, femeea poate cere dispensă spre a se căsători și înaintea împlinirii celor dece luni (termenul cel mai lung al gestațiunii). Art. 1233 din codul portughez dispune, de asemenea, că femeea care voeste să se căsătorească înaintea expirării celor dece luni de la moartea bărbatului, este obligată a face să se verifice dacă este îngreunată sau nu (*sera obrigada a fazer verificar se esta ou nao gravida*).

Proiectul nu admite asemenea excepție, și, după el, veduva nu se va putea căsători de cât dacă a născut înaintea împlinirii termenului de dece luni de la moartea bărbatului. Ea va trebui să respecte acest termen chiar dacă n'a rămas îngreunată.

Impedirea căsătoriei, care rezultă din art. 210 și 278, fiind pur prohibitivă, iar nu dirimantă, căsătoria unei veduve contractată înaintea termenului de dece luni n'ar putea fi anulată numai din această cauză, iar femeea și ofițerul stărei civile, care ar fi celebrat căsătoria, nu s'ar expune la nici o pedeapsă, căci legiuitorul nostru a eliminat art. 194 din codul penal francez, care, în asemenea caz, prevede pedeapsa amendei pentru ofițerul stărei civile călcător al legii.

Aceasta este o lacună pe care proiectul actual n'o face să înceteze.

Cum că împedirea care rezultă din violarea art. 210 și 278 este prohibitivă, iar nu dirimantă, aceasta se admite de marea majoritate a autorilor. Singurii autori cari sunt de părere contrară, sunt: Valette și Windscheid (*Zur Lehre des Cod. Napoléon von der Ungültigkeit der Rechtsgeschäfte*, p. 9 urm.).

Și fiind-că vorbesc de art. 210, voi observă în treacă că soluția admisă de proiect, conform dreptului roman, după cum am arătat mai sus, este cu totul contrară doctrinei franceze, care admite că veduva nu se poate căsători înaintea expirării termenului legal, chiar dacă usurarea ei înaintea acestui termen ar face neîndoielnică paternitatea pruncului, soluție admisă și în Austria. (V. Unger, *System des österr. allgem. Privatrechts*, I, p. 89).

Acest din urmă sistem era admis și în vechile noastre legiuri, unde nemăritarea femeii înaintea expirării *anului jălirei sau jelaniei* nu avea numai de cauză *neamestecarea sămânței (semenis incertitudo, sanguinis turbatio)*, după cum se exprimă art. 144 din codul Calimach, *ci și cinstirea bărbatului săvârșit din viață*. Iată, în adevăr, ce găsim în această privință în pravila lui Matei Basarab (glava 261):

«Muiarea caria i va muri bărbatul, aceia nu e volnică să iea alt bărbat până nu va trece jalea un an, iară de i va dice Împăratul sau Domnul, atunci poate mai înainte, până ce nu au trecut acel an de jale, să se mărite. Pentru două vini s'au întărit a fi anul de jale unul: Ca să nu se mărite muiarea într'insul însă una, ca să nu se întâmple muiarea grea, iar a doua, *că iaste datoare pentru cinstea bărbatului ei să jălească*. Aceasta de multe ori se află la dumnezeștile canoane de spune, că încă muiarea care nu umple anul cel de jale, ci se mărită de iea alt bărbat, aceia are și certare sau pedeapsă».

Proiectul actual nu ține socoteală de motivul tras din buna cuviință, împrumutat de la dreptul canonic, pe care unii autori, precum Planioi (III, 470), pe nedrept îl tratează de copilăresc (*quelque peu puéril*); căci el permite căsătoria veduvei îndată ce ea a născut înaintea expirării termenului de 10 luni, cu începere de la moar-

tea bărbatului, chiar într'un termen ori cât de scurt după această moarte.

În India, un obicei atât de vechiu pe cât de barbar, voia ca femeia văduvă să fie arsă odată cu cadavrul bărbatului ei. Acest sacrificiu (*sully*) nu era însă obligator. În legile lui Manu nu se pomenește despre acest obicei, însă să prevadă că văduva trebuie să rămână credincioasă memoriei bărbatului ei, nefiindu-i măcar ertat de a pronunța numele unui alt bărbat, fără a se expune la o reprobare obștească, și fără a perde până și numele de femeie cinstită. (Vezi Eschbach, *Introducción générale a l'étude du droit*, § 279, p. 596).

Dispozițiile art. 210 și 278 nu fac parte din ordinea publică internațională, pentru a fi aplicabile văduvelor streine, al căror statut personal ar permite căsătoria lor îndată după moartea bărbatului, în cât nimic n'ar împedica pe o văduva străină, aflătoare în România, de a se căsători de îndată, conform legii sale personale, de și Curtea din Paris a îmbrățișat sistemul contrariu; pentru că dacă aceste texte ar interesa atât de mult ordinea publică, căsătoria care ar fi fost celebrată în disprețul lor ar fi anulabilă, ceea ce nu este, de oare-ce am văzut că proibiția statornicită de aceste texte nu este, după părerea generală, dirimantă ci pur prohibitivă.

Proiectul actual nu se ocupă de această cesiune de drept internațional privat, lăsând-o cu drept cuvânt în domeniul doctrinei și a jurisprudenței. Am crezut însă util de a o semnala în treacăt, fiind-că ea poate să se prezinte și la noi în practică, precum s'a prezentat în alte țări.

2° Modificările privitoare la efectele despărțenii

În acest capitol, proiectul supus deliberărilor D-voaștre, are modificări foarte însemnate.

Vechiul text francez, reprodus de codul nostru prin art. 277, dispunea că soții despărțiți (se înțelege atât pentru cauză determinată cât și prin consimțământ mutual), nu mai pot să se căsătorească împreună. Această dispoziție, criticată într'un glas de toți autorii, este imprimată de la Montesquieu (*Esprit des lois*, cartea 16, capit. 15). «Nu trebuie, a zis Portalis, ca soții să și poată face un joc din despărțenie, după cum și-au făcut un joc din căsătorie».

Ori cât de serioase ar pare aceste motive la prima vedere, cred, totuși, că dispoziția codului Calimach (art. 123), care învoia împăcarea între soți, și care există și astăzi în codul austriac (art. 118), în Franța, în urma legilor din 1884 și 1886, și în alte legislații străine, era mult mai înțeleaptă; căci soții aveau mijlocul de a îndrepta greșala lor, revenind asupra unei hotăriri luate, dacă nu în tot-d'a-una, cel puțin adesea-ori fără reflexie și mai mult din furie și din inexperiență.

Dupe noul text francez (art. 295), astfel cum a fost votat la urma urmei de Senat, soții despărțiți nu se mai pot însoți dacă, în urma pronunțării divorțului, unul din ei a contractat o nouă căsătorie, care a fost și ea la rîndul ei desfăcută, soluție admisă și prin proiectul de față.

Tot după acest text francez, soții cari, în urma pronunțării divorțului, s'au însoțit din nou, nu se mai pot despărți de al doilea, de cât pentru condamnarea unuia din ei la o pedeapsă aflictivă și infamantă. Ambele aceste dispoziții sunt criticate de Laurent în Ante-proiectul de revisuire a codului belgian. Iată textul pe care îl propune acest autor: «Soții despărțiți se vor putea întruni, celebrând din nou căsătoria lor, și restabilind convențiile lor matrimoniale așa cum fusese alcătuite din capul locului» (art. 242).

Tot dupe noul text francez, soții, la cas de o nouă însoțire, trebuie să stipuleze aceleași convenții matrimoniale, pe cari le avea înainte. Această dispoziție, care nu se vede reprodusă în proiectul de față, este foarte înțeleaptă, căci altfel soții ar fi putut să se despartă numai pentru a fraudă pe cei d'al treilea, și pentru a

se sustrage de la obligațiile ce ar fi putut să rezulte din prima lor convenție matrimonială.

Tot dupe acest text, soții nu se pot întruni de cât săvârșind din nou căsătoria lor înainte ofițerului stărei civile, dispoziție formal consacrată în codul austriac (art. 118), în codul Saxoniei (art. 1747), în codul francez (art. 295), și în proiectul de față (art. 277).

După art. 277, așa cum este modificat prin proiectul de față, soții despărțiți, fie pentru cauză determinată, fie prin consimțământ mutual (*lex non distinguit*), nu se mai pot căsători împreună, dacă unul din ei a trecut printr'o căsătorie intermediară și dacă nu au copii născuți din prima însoțire. Legea nouă nu permite deci căsătoria soților despărțiți de cât dacă au copii din prima însoțire. Căsătoria de al doilea este, cu alte cuvinte, permisă numai în vederea și în interesul copiilor. Cred că s'ar fi putut permite căsătoria și a soților cari n'au copii, căci și aceștia au putut să se despartă din nechibzuință și din lipsă de experiență. S'au vădit și se ved soții cari, în urma pronunțării divorțului, s'au împăcat și trăesc în concubinaj, independent dacă au copii sau nu. Se poate întempla ca soții să nu fi avut copii în timpul căsătoriei lor, și să aibă în urma pronunțării divorțului. Nepermițându-se acestor soți să se căsătorească din nou, se lovește în soarta copiilor, cari nu sunt vinovați de greșala părinților, și se prelungește între soți o stare de imoralitate, pe care legea este datoare a o curma, atât în interesul foștilor soți, cât și în acel al societății.

Cred dar că sistemul legii franceze, pe care l-am expus mai sus, dupe care nu se face nici o distincție între cazul când soții au sau nu au copii, este cu mult preferabil sistemului propus prin proiectul de față.

Cred, de asemenea, că este de prima necesitate de a se impune soților la cas de recăsătorirea lor, adoptarea aceluiași regim matrimonial ce ei primiseră din capul locului, pentru a se ocroti interesul terților, cari n'ar mai avea nici o siguranță, de oare ce ei ar fi la discreția soților. Legiuitorul este dator, pe cât îi stă cu putință, să înlăture fraudă, iar nu s'o înlesnească.

Dar mai este încă un punct care va trebui să se elucideze. Soții despărțiți și recăsătorii, pot ei să se mai despartă și apoi să se căsătorească iarăși, și așa mai departe? Proiectul nu ne spune nimic în această privință. Cred că dacă s'ar permite despărțenia și recăsătorirea în infinit, s'ar justifica temerea pe care o arată Portalis prin cuvintele ce am reprodus mai sus. De aceea art. 295 din noua lege franceză este foarte înțelept, când dispune că: «dupe întrunirea soților, nu se va mai admite din partea lor nici o nouă cerere de divorț, pentru ori-ce cauză ar fi, afară de aceea a unei condamnări la o pedeapsă aflictivă și infamantă pronunțată în contra unuia din ei în urma acestei întruniri».

La noi, trebuie să se mai adauge încă, în asemenea cas, că nici divorțul prin consimțământul mutual nu va mai putea fi admis. Textul francez nu vorbește de consimțământul mutual pentru că, dupe noua lege franceză, consimțământul mutual nu și mai are ființă, soluție admisă și în alte țări, precum: în Anglia, în Rusia, în Olanda, în Elveția, în Germania, în Serbia (art. 94 urm. cod. din 1844), în Grecia, în Montenegro, etc. Belgia și România sunt astăzi aproape singurele țări cari au mai păstrat divorțul prin consimțământ mutual. El nu numai că nu era admis, dar încă era formal oprit prin codul Calimach (art. 108 și 136 urm.), conform Novelei 117, capit. 10 a lui Justinian și conform dreptului canonic, care nu permite divorțul de cât pentru vinele cele prevădute de lege, declarând de Ante-Christ, de satana și de călcător de lege pe acela care s'ar fi despărțit fără cuvânt de vină și fără deală. (Pravila lui Matei Basarab, glava 213). Este deci de mirat cum, față cu aceste datini, codul Caragea a admis divorțul prin consimțământ mutual. Iată în adevăr, ce găsim în acest cod: «se desparte căsătoria când nu voește unul pe altul, și nu se vor învoi până la 3 ani» (art. 6, lit. k,

partea III, capit. 16). Dupe acest cod, și logodna putea fi desfăcută fără nici o pricină (art. 3, lit. h, partea III, capit. 16).

Asupra art. 278 am următoarea observație de făcut. Acest text, care nu este de cât un corolar a art. 210, dispune că: «femea despărțită nu va putea trece în altă căsătorie de cât dupe 10 luni de la autorizarea de a părăsi domiciliul conjugal, în timpul instanței de divorț».

Aceasta lasă a se presupune că, în materie de divorț, femeia are nevoie de autorizarea justiției spre a putea părăsi casa conjugală. Or, această chestie este foarte controversată, și multe tribunale și Curți admit astăzi, fără nici o discuție, că femeia poate părăsi domiciliul conjugal fără nici o autorizare. Acest sistem a fost admis de Curtea de Iași și București, de tribunalele Olt, Tutova, Neamțu, Ilfov, etc., și în sensul acestei opinii, pe care am susținut-o singur acum 24 de ani, se pronunță astăzi D-nii B. M. Missir, C. Nacu, V. Tătaru, D. Tazlăoanu, etc.

Și fiind-că nu se modifică art. 250, unde este sediul materiei, ar trebui ca în art. 278 să se dică: «de la părăsirea domiciliului conjugal», în loc: de la autorizarea de a părăsi, etc.

Proiectul supus deliberărilor D-voastre propune, cu drept cuvânt, abrogarea art. 279, care înființa o împiedecare pur prohibitivă la căsătoria dintre soțul vinovat de adulter cu complicele său. Această dispoziție, împrumutată de la dreptul roman și de la dreptul canonic (vezi Zhisshmann, *Das Eherecht der orientalischen Kirche*, pag. 584 urm.), a fost abrogată și în Franța printr-o lege din 1904. În Anglia este, de asemenea, o datorie de onoare pentru bărbatul care a sedus pe o femeie măritată, s'o ia de soție în urma pronunțării divorțului. (Vezi Er. Lehr, *Dr. civil anglais* pagina 48; Glasson, *Le mariage et le divorce*, pagina 320; Weiss, *Tr th et pratique de droit international privé*, III, pag. 595. etc.)

În fine, ultima modificare, cu privire la efectele despărțenii este și mai importantă.

În cas de divorț, prin consimțământ mutual, jumătate din averea părinților devine de drept proprietatea copiilor născuți din căsătoria desfăcută, încă din momentul primei lor declarații de divorț, ce soții au trebuit să facă conform art. 260 din codul civil. Copii, în asemenea cas, devin proprietari prin efectul legii (art. 644), îndată ce hotărârea de divorț a fost transcrisă, și aceasta cu efect retroactiv, până în ziua primei lor declarații de despărțenie.

Aceasta este o adevărată pedeapsă menită a împiedica pe cât se poate divorțul prin consimțământ mutual. Poate că legiuitorul ar fi făcut mai bine de a desființa cu totul acest mod de divorț care, dupe cum a spus Tronchet, este o adevărată ruină a stabilității căsătoriei, pentru că, în loc de a ascunde o cauză determinată scandalosă sau imorală de divorț, așa cum a fost scopul legii, mai tot-d'a-una el ascunde o nepotrivire de caractere.

Orî cum ar fi, legiuitorul negăsind cu cale de a desființa pentru moment acest mod de divorț, se mulțumește a lovi pe soț la pungă, făcându-i să piardă jumătate din averea lor în folosul copiilor, părinții păstrând însă folosința acestei averi până la majoritatea copiilor. Aceasta este un adevărat usufruct legal cu un an mai lung de cât acel ordinar.

Până aci nu vedem nici o schimbare adusă textului actual. Schimbarea este adusă prin §§ 2 și 3 a art. 285.

După § 2 al acestui text (adaus prin proiect), această pedeapsă se aplică și divorțului pentru cauză determinată, însă numai pentru o treime din averea soțului vinovat, adică care a provocat divorțul. Soțul în favoarea căruia s'a pronunțat divorțul nu pierde nimic din averea sa, el neavând nici o culpă; de unde rezultă că dacă divorțul a fost pronunțat în contra și în folosul ambilor soți, în cazul unei acțiuni principale și a unei acțiuni reconvenționale, pedeapsa va fi aplicată amândurora, amândouă fiind culpabili.

Intinderea la divorțul pentru cauză determinată a pedepsei specială divorțului prin consimțământ mutual, n'am găsit-o nici într-o legislație străină.

Se naște însă întrebarea: de când copiii se consideră ca proprietari, în cas de divorț pentru cauză determinată, căci § 1 al textului nu poate fi aplicat în specie, de oare-ce în materie de divorț pentru cauză determinată, nu se face nici o declarație de divorț ca în cas de consimțământ mutual? Copiii trebuie să devină proprietari, cu efect retroactiv, din momentul cererii de divorț; căci dacă ei n'ar deveni proprietari de cât din momentul transcrierii hotărârei, soțul vinovat va putea să-și înstrăineze averea până în momentul transcrierii, ceea ce ar înlesni înlăturarea și fraudarea legii. Așa dar, pentru ca § 2 al art. 285 să fie în armonie cu § 1, trebuie să se adauge la finele textului: «*incă din momentul cererii introductive de divorț*».

Dar, o modificare și mai gravă este cea propusă prin ultimul paragraf al art. 285. După text, cum este redactat, mutația de proprietate făcută în persoana copiilor este opozabilă terților, fără a fi transcrisă, bine înțeles când este vorba de avere imobiliară, știut fiind-că formalitatea transcrierii nu este referitoare de cât la imobile, de ori-ce natură ar fi. Prin această dispoziție se ocrotește dreptul copiilor, sacrificându-se însă dreptul terților, adică creditul public. Această dispoziție abrogă art. 722, § 7 din procedura revisuită le 1900. Înainte de a exista acest text, chestiunea de a se ști dacă dreptul copiilor era opozabil terților, fără nici o transcriere, era controversată. Curtea din Craiova a admis principiul transcrierii (*Dreptul* din 1882, No. 26), însă această decizie a fost casată, pentru că nici o lege nu prescria atunci transcrierea achizițiilor imobiliare dobândite prin efectul legii (Bulet. Cas. 1882, p. 156. și Bulet. 1890, p. 480 și 786). Laurent (III, 299 și XXIX, 36) se pronunță în contra transcrierii, iar Willequet (*Du divorce*, p. 279, No. 5) se pronunță pentru transcriere. Proiectul admite părerea Curții de casație și a lui Laurent. Legea poate să dispună așa cum crede de cuviință. Chestiunea este însă de a se ști: între două interese diametralmente opuse: acel al copiilor și acel al creditului public, care din două trebuie să aibă precădere? În sistemul legislației noastre ar urma, după principiile generale, ca declarația soților, în cas de divorț prin consimțământ mutual, și hotărârea de divorț, în cas de despărțenie pentru cauză determinată, să fie transcrise și la tribunalul situației imobilului, așa cum s'a dispus în privința convențiilor matrimoniale, cari se transcriu atât la domiciliul bărbatului (art. 710 pr. civ.) cât și la situațiunea imobilului, când convenția matrimonială coprinde imobile (art. 712 pr. civ.).

În materie de divorț, proiectul actual se depărtează de la aceste principii, recunoscând ca suficientă transcrierea hotărârei de divorț, care transcriere trebuie să se facă de ofițerul stărei civile al locului unde căsătoria a fost celebrată (art. 246, 276). Cel puțin în acest sens s'a pronunțat până acum atât Curtea de casație cât și cea din București. Această soluție este formal admisă prin art. 251 din codul francez (L. din 18 Aprilie 1886). În Belgia se decide, în genere, că ofițerul competente de a transcrie hotărârea de divorț este acel al domiciliului ce avea bărbatul în momentul când s'a introdus acțiunea. (Willequet, *op cit.* p. 266, No. 2).

Am crezut de datoria mea de a arăta inconveniențele sistemului admis de proiect, pentru-că cunosc bunele intenții de cari este animat autorul legii. D-sa, ca și noi toți, voește de bună seamă o lege bună, ca să fie trainică. De aceea 'mi-am permis să vă atrag atenția asupra unora din lacunele ce presintă proiectul.

3° Modificările privitoare la titlul paternității și filiațiunei

În acest titlu s'a modificat un singur text, și anume art. 286.

Modificarea consistă în adăugirea § 2, care conferă bărbatului, la cas de divorț, dreptul de a tăgădui pa-

ternitatea copilului născut 300 de zile după părăsirea domiciliului conjugal din partea femeii (textul dice după hotărîrea care a autorizat pe femeie să părăsească domiciliul; aceeași observație ca și la art. 278), și mai puțin de 180 zile de la respingerea definitivă a cererii de divorț sau de la împăcare. Acțiunea bărbatului nu este însă admisibilă dacă a existat în fapt coabitare între soți, pentru-că, în acest din urmă cas, copilul poate să fie al bărbatului, chiar dacă femeia nu și-a păstrat credința.

Prin adăugirea § 2 la art. 286 s'a dat un sens ultimei fraze din art. 287, care sună în modul următor: «Necunoașterea nu va putea fi primită când a existat în fapt întrunirea între soți» Această frază trebuie însă ștearsă din art. 287, ca fiind lipsită de sens în acest text și fiind transportată în art. 286. Modificarea făcută prin proiectul de față am propus-o încă de la 1884. (V. *Dr. civil român*, I, partea II, p. 236, nota 1, ed. 1)

Iată, în adevăr, cum mă exprimam atunci: «Iată doi soți cari se despart; femeia a părăsit domiciliul conjugal și relațiile dintre ei au încetat cu desvîrșire. Nu mai există viața comună, și cu toate acestea soții sunt presupuși a trăi tot împreună. Divorțul putînd să țină n. a. i. mulți ani, femeia poate în acest timp să nască mai mulți copii, cari toți vor fi presupuși ai bărbatului. Mai mult încă, femeia, dacă este lipsită de rușine, poate fățiș să trăiască în adulter și să țărăe în noroiu numele bărbatului său. Este suficient ca ea să nu ascundă nașterea acestor copii, pentru ca ei să fie ai bărbatului și pentru ca paternitatea să nu le poată fi tăgăduită de cât pentru imposibilitatea fizică care ar rezulta din neputința accidentală sau din depărtare (art. 286), adică pentru niște împrejurări cari arare-orî vor putea avea ființă în practică. Asemenea scandaluri s'au vădut, și este de datoriu legiuitorului să le facă să înceteze. Este, deci, timpul ca printr'o lege ca cea votată în Franța la 1850, după propunerea profesorului Demante, să se pună în principiu că separația soților, în timpul divorțului, constituie o presumpție că ei nu s'au împreunat, rămânînd ca să se dovedească existența întrunirii în fapt, când atunci acțiunea prin care bărbatul ar tăgădui paternitatea copilului zămislit în timpul separării va fi respinsă». Ei bine, tocmai ceea-ce ceream prin această critică, pe care o făceam art. 287, s'a făcut prin legea actuală. Primim deci reforma cu bucurie ea fiind în parte și opera noastră.

4° Modificările privitoare la legitimarea copiilor naturali

Art. 304 din codul civil, privitor la legitimarea copiilor naturali, era rău redactat și cerea o îndreptare grabnică. Acest text sună în modul următor: «Copiii născuți sau concepuți afară din căsătorie se vor putea legitima prin căsătorie, făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia și vor fi recunoscut, chiar prin actul lor de căsătorie» Care este sensul acestei dispoziții întunecoase? Toți autorii cari au scris asupra acestei materii, chiar d-l Tache Ionescu, în teza sa pentru doctorat. (vezi și *Dreptul*, din 1882, No. 72), susțin că legiuitorul nostru a voit ca recunoașterea să se facă numai prin actul de căsătorie, iar nu printr'un act anterior, după cum prescrie anume textul corespunzător francez (art. 331). Am combătut din răspunerî această argumentare (vezi *Dreptul civil român*, tom. I, p. 284, ed. I), și proiectul actual consacra în totul părerea noastră, care de altfel a fost consacrată la 1900, chiar sub textul actual, de Curtea din București.

După textul actual, cum este redactat, copilul este legitimat când a fost recunoscut fie prin actul de naștere (art. 48), fie printr'un act autentic anterior căsătoriei (de ce nu și printr'un act sub semnătură privată?), fie prin actul chiar de căsătorie. Soluția este dreaptă, echitabilă și rațională. Ea face onoare Ministrului care

a redactat proiectul. Acest text este, după părerea noastră, cu atât mai prețios, cu cât din el rezultă posibilitatea recunoașterii unui copil natural atât din partea tatălui, cât și a mamei, recunoaștere pe care unii o tăgăduesc fără cuvînt.

Proiectul cere însă, în privința recunoașterii, un act autentic. Aceasta este o nedreptate ce se face copilului natural. Pentru ce o testament olograf sau o scrisoare necontestată, ori dovedită de adevărată, ar avea mai puțină valoare de cât un act autentic?

Proiectul aduce însă o îmbunătățire soartei copiilor naturali prin faptul că dă art. 304 puterea unei legi interpretative. Legea interpretativă confundându-se și făcînd un singur trup cu legea interpretată, de aici rezultă că toți copiii naturali, cari au fost legitimați sub textul actual și cari se vor judeca în viitor, vor beneficia de redacția mai largă și mai echitabilă a proiectului de față. Numai acei cari s'au judecat sub textul actual și în contra cărora s'a interpretat în mod judecic termenii art. 304, vor fi depărtați de la legitimitate, prin aplicarea principiilor efectelor lucrului judecat (art. 1201).

5° Modificările privitoare la adopțiune

Ultima parte a proiectului de față este privitoare la materia adopțiunii, care este cu mult simplificată.

Adopțiunea minorilor era și este, și după proiectul actual, permisă, contrar dreptului francez, după care numai majorii pot fi adoptați. Adopțiunea minorilor este tradițională la noi. Ea era admisă și de legile noastre anterioare, după dreptul roman.

Minorul trebuie însă să aducă consimțimentul părinților săi sau a celui din ei care este în viață. Copilul natural al cărei mamă este cunoscută va aduce, de bună seamă, consimțimentul mamei sale, asemenea copiilor putînd necontestat fi adoptați la noi. În Franța, adopțiunea copiilor naturali este din cele mai controversate.

Dacă ambii părinți sunt săvîrșiți din viață, sau dacă copilul natural n'are mamă cunoscută, consimțimentul la adopțiune se dă de primarul comunei în care domiciliază adoptatorul (art. 311, § 2). Această soluție a fost admisă și sub textul actual de Curtea din Iași și de Curtea de casație în privința adopțiunii unui copil găsit (minorul Cracti), în baza legii comunale, care impune comunelor obligația de a se îngriji de copiii găsiți. (*Dreptul* din 1884, No. 66)

Pentru copiii legitimi, ai căror buni s'ar afla în viață, s'ar fi putut înlocui consimțimentul primarului prin al cel al bunilor.

Până acum adopțiunea era un contract irevocabil. Astăzi adopțiunea devine revocabilă, însă numai în privința minorilor și numai din partea lor. Adoptatorul nu are, nici într'un cas, dreptul de a cere revocarea, nici acel care a fost adoptat în timpul majorității sale. Ei nu au de cât acțiunea în anulare.

Minorul ajuns major nu poate cere desființarea adopțiunii de cât în termenul de un an de la ajungerea la majoritate, și aceasta fără a arăta nici un motiv.

Textul proiectului nu specifică însă autoritatea care poate desființa adopțiunea. De sigur că numai autoritatea care a încuviințat-o este în drept a o desființa. Ar fi însă bine ca textul s'o spună, pentru a nu se da loc la discuțiuni.

Iată însă o chestiune foarte importantă, asupra căreia proiectul nu se pronunță. Cine consimte la adopțiune? Insuși minorul, sau părintele său, ori primarul? Curtea din București a decis, cu drept cuvînt, dupe părerea noastră, că adopțiunea fiind un contract și un contract solemn, minorul nu poate consimți singur, ci numai reprezentantul său legal, adică, dupe proiect, părintele sau primarul. Această decizie a fost însă casată, contrariu concluziilor ce am pus înaintea înaltei Curți, în calitate de procuror general. (Vezi *Curierul judiciar* din 1900, No. 11). Chestiunea este deci controversată și proiectul nu desleagă această controversă,

de oare-ce el prevede, în cas de minoritatea adoptatului, numai aducerea consimțimentului acelor în drept. Or, alt-ceva este a consimți ca minorul să fie adoptat, adică a admite adopțiunea în principiu, și alt-ceva a lua parte activă, adică a consimți la contractul de adopțiune.

Dupe părerea noastră, minorul nu are capacitatea de a consimți la adopțiune sa, dupe cum nu are pe aceea de a face ori ce act juridic. O singură excepție s'a făcut de lege în privința căsătoriei, la care minorul consimte singur, acest contract fiind eminentamente personal. În cele-alte acte ale vieții juridice, minorul nu are nici o capacitate, el fiind declarat de lege incapabil.

Pentru ca textul nou să nu mai dea loc la dificultăți trebuie să se prevadă anume în art. 318 că «*consimțimentul la adopțiune se dă în numele minorului, de părinte sau de primar*». Cum are să consimtă, în adevăr, la adopțiune un minor de 5 ani sau 10 ani, sau chiar de o vârstă mai mică? Este el în stare a'și da seama de gravitatea actului? De sigur că nu. Este adevărat că minorul consimte singur la căsătoria sa, însă aceasta este o excepție, care se justifică prin împrejurarea că el nu se poate căsători de cât la o vârstă oare-care (vârstă care nu se impune în privința adopțiunii), și că el găsește o protecție suficientă în persoanele cari trebuie să consimtă la căsătoria lui.

Așa, dar, minorul va putea fi adoptat în contra voinței sale (pentru că el este incapabil de a'și exprima voința), și numai după voința celui care îl reprezintă. De aceea i se și dă dreptul de a cere desființarea adopțiunii în termenul de un an de la majoritatea sa.

Nu tăgăduesc că se poate deslega chestiunea și în sens contrar, dându-se minorului dreptul de a consimți la adopțiunea sa. Liber este legiuitorul s'o facă; însă, în asemenea cas, trebuie să se fixeze o vârstă la care el poate să consimtă, așa cum s'a făcut în privința căsătoriei.

În ori-ce cas, această chestiune nu poate să rămână nedeslegată.

A doua modificare privitoare la adopțiune este simplificarea acestui contract, care nu va mai trece prin a doua instanță, o singură instanță fiind suficientă: judecătoria de ocol pentru comunele rurale și urbane reședințe de județ, și tribunalul civil pentru orașele reședințe de județ. Această simplificare a procedurii va înlesni cu mult adopțiunile.

Adopțiunea schimbând într'o limită oare-care starea civilă a adoptatului, s'a păstrat cu drept cuvânt principiul înscrierii ei în actele stărei civile.

Sub legea actuală se controversază chestiunea, dacă trebuie să se înscrie sau transcrie contractul de adopțiune, sau hotărîre care o încuviințează.

Art. 323 din proiect dispune transcrierea *adopțiunii*; în paragraful ultim al textului se vorbește însă de *hotărîrea de adopțiune*; de unde rezultă că hotărîrea trebuie să fie transcrisă, iar nu contractul. Pentru a curma ori-ce discuție, ar trebui să se dică în art. 323: «*Hotărîrea de adopțiune se va înscrie, etc.*».

Desființarea perimării adopțiunii prin neînscierea ei în termenul fatal de trei luni, pe care îl prevede textul actual, este o reformă bună. S'a'au vădut, în adevăr, adopțiunii anulate numai din cauza neglijenței ofițerilor stărei civile, cu toate că Curtea de casație a hotărît, acum de curând, că netranscrierea în registre nu aduce nici o vătămăre părților, dacă ele au prezentat ofițerului stărei civile hotărîrea de adopțiune în termenul prescripției de lege. (V. *Curierul judiciar* din 1906, No. 12).

Pedeapsa la care sunt supuși atât grefierii judecătoriilor de ocoale și a tribunalelor, cât și ofițerii stărei civile cari nu s'a'au conformat legii, asigură îndeplinirea formalității transcrierii. Asemenea pedeapsă ar trebui introdusă și în contra ofițerilor stărei civile însărcinați cu transcrierea hotărîrilor de divorț, căci și acolo se discută chestiunea dacă căsătoria este desfăcută, în cas când ofițerul stărei civile n'a transcris hotărîrea

în termenul legal, de și ea i a fost dată în termen de acei în drept.

Acestea sunt, pe scurt, D-lor senatori, reformele aduse de o cam-dată unora din dispozițiile codului civil, asupra cărora v'ași fi dat un raport mai amănunțit, dacă ași fi avut mai mult timp la dispoziție.

Alte proiecte vor fi în curând supuse deliberărilor D-voastre, așa că, treptat treptat, vom îmbunătăți soarta impričinaților, dându-le o lege mai bună și mai lesne de aplicat.

Tot astfel s'a urmat și în privința codului francez, care, precum știți, n'a fost până acum revisuit de o-dată, așa cum s'a făcut în Germania și în alte țări, ci a fost modificat și completat prin legi speciale și parțiale.

Guvernul conservator a realizat într'un timp scurt multe din reformele promise.

Parvenind a îmbunătăți unele măcar din părțile codului civil, acele mai defectuase, el va dobândi un titlu mai mult la recunoștința țerei, iar D-voastre, D-lor senatori, veți putea fi mândri că ați știut să vă faceți datoria.

Raportor : **D. ALEXANDRESCO**

EXPUNEREA DE MOTIVE

Cu prezentul proiect de lege aduc în discuțiunea Parlamentului începutul seriei modificărilor codului civil, menită să pună folosința legii civile la îndemâna celor mulți lipsiți de cultură și cu puține mijloace materiale

Modificările ce propun pentru acum se întind, în principal, asupra căsătoriei și asupra adopțiunii; dacă am atins însă și alte titluri din cartea I a codicelui nostru civil, am făcut-o numai când aceste modificări s'a'au impus, ca o consecință naturală a modificărilor făcute la capitolul : «*Despre actele de căsătorie*», și la titlul : «*Despre căsătorie*».

În ce privește actele de căsătorie, m'am condus de principiul de a reduce pe cele cari nu sunt indispensabile, de a păstra numai pe cele utile, pentru o bună întocmire a actelor de stare civilă într'o țară civilisată.

Prin simplificarea formelor pentru săvârșirea căsătoriei sper că se va împușina numărul concubinagiilor și, deci, și numărul copiilor nelegitimi, a căror situațiune este tot-d'a-una de plâns atât din punctul de vedere moral, cât și din cel material.

Cum că la noi concubinagiile, prin numărul lor cel mare, au devenit o plagă socială, ne dovedesc strigătele de alarmă foarte legitime a celor două Mitropolii și a tutulor Episcopilor, cari au denunțat continuu cazul autorităților laice și opiniei publice.

Statistica ne dovedește că cangrena concubinagiilor este mai întinsă de cât ne-o închipuim și în creștere continuă. Ast-fel, la 1880, găsim 4,8% din noui născuți declarați nelegitimi; la 1885, 5,2%; la 1890, 5,8%; la 1895, 6,8%; la 1900, 8,3%.

Cu copiii ne legitimi România ocupă primul loc din toate țările ortodoxe; astfel în Rusia găsim din noui născuți 2,7% declarați ne legitimi; în Bulgaria 0,3%; în Serbia 1,1%; în Grecia 1%.

Chiar dacă am admite că serviciul de statistică în aceste țări ar fi mai puțin regulat de cât la noi și chiar dacă disproporția ar fi mai mică, totuși avem toată probabilitatea că finem primul loc cu această nenorocită chestiune.

Nu ne facem iluzii că simplificarea formelor căsătoriei va fi singura de ajuns pentru a suprima concubinagiile; suntem însă convinși că va contribui într-o largă măsură la împuținarea răului.

Dovada cea mai palpabilă în privința aceasta ne-o înfățișează Bulgaria, a cărei populațiune rurală cel puțin are o situațiune economică și morală aproape de a noastră și dă un contingent foarte mic de copii ne legitimi, probabil pentru că formele de căsătorie sunt reduse la cea mai simplă expresie, neexistând la densii de cât căsătoria înaintea preotului.

Am redus numărul publicațiunilor la una în loc de două, cum este în codul german și în proiectul de cod svițerian.

Declarațiunea de căsătorie se va putea face și verbal, aceasta spre a ușura formele căsătoriei pentru cei fără știința de carte.

Căsătoria nu se poate celebra de cât dupe deședile libere de la publicațiune.

Am admis scurtarea termenului și chiar celebrarea fără publicațiune pentru căsătoriile în extremis.

Pentru soțul sau soția născuți în comuna în care se fac formele de căsătorie oficerul stărei civile va scoate din oficiu extracte de pe actele de naștere, spre a le alătura la dosar; iar când soții, sau unul dintr'ênșii, sunt născuți în altă comună, ei au facultatea să de a prezenta extracte de pe actele de naștere, sau de ale înlocui prin declarațiunea a două martori făcută înaintea primarului comunei.

Am redus numărul martorilor, cari vor asista pe soți la celebrarea căsătoriei, la două.

N'am admis între însușirile de a se căsători să nătatca viitorilor soți, de și consider că societatea ar avea un drept legitim de a împiedica căsătoria oamenilor bolnavi, pentru că dovedirea acestei însușiri, în organizarea serviciului nostru sanitar, ar constitui, de multe ori, o piedică reală în populațiunea rurală pentru săvârșirea căsătoriei.

Am menținut dispozițiunea actuală dupe care bărbații se pot căsători la 18 ani, iar femeile la 15; am redus însă necesitatea consimțimintului părinților pentru băeți ca și pentru fete la 21 de ani.

Se poate ca prin ast-fel de dispozițiuni să ridicăm unor părinți sau bunii de la orașe puțința de a împiedica unele căsătorii nenorocite, dar vom ușura săvârșirea multor căsătorii în populațiunea rurală, pentru care consimțimintul părinților, bunilor și consiliilor de familie n'avea nici o înrâurire folositoare; în schimb însă formele pentru dovedirea acestui consimțimint sunt, de multe ori, o piedică reală pentru săvârșirea căsătoriei.

Am introdus o dispozițiune nouă în ce privește consimțimintul trebuitor la căsătoria membrilor familiei regale. Ori-care va fi vârsta la care se va căsători Principele Moștenitor, are nevoie de consimțimintul Regelui. Rațiunea este ușor de înțeles: Regele trebuie să controleze și să ajute cu experiența sa pe cei chemați să continue Dinastia și să conducă într-o zi destinele unui întreg popor.

De și majorii de 21 de ani se pot căsători fără consimțimintul ascendenților, totuși am lăsat acestora, precum și altor rude de aproape, dreptul de a face opoziție la căsătoria copiilor și a rudelor, dacă aceștia n'au atins încă vârsta de 25 de ani. Ast-fel de opoziții, în fapt, se întâmplă foarte rar; deci, în general, nu împiedică libertatea căsătorilor;

câte o-dată, însă, ele pot contribui să dea timp de reflecțiune unor hotăriri prea pripite.

În privința prohibițiunii temporale de a trece în a doua căsătorie am făcut două categorii și am introdus oare-cari inovațiuni, prin cari, respectând dorința legitimă a legiuitorului de a împiedica ca prin cea de a doua căsătorie să nu se producă nici o incertitudine în privința chestiei căreia din căsătorii aparține copilul născut în a doua căsătorie, dar nu cu mult timp după desfacerea primei, am suprimat amânarea căsătoriei în a doua. În casurile când această amânare ar fi inutilă; ast-fel, văduva și femeia a cărei căsătorie a fost declarată nulă se pot remărita, chiar înainte de a se fi împlinit 10 luni de la desfacerea primei căsătorii, dacă au născut în acest interval; iar pentru femeia despărțită a cele 10 luni vor curge de la autorizarea de a părăsi domiciliul conjugal.

Ca complectare la dispozițiunile de mai sus, am introdus modificarea făcută la 1886 în codul francez, care dă drept bărbatului, în caș de hotărâre, sau chiar numai de cerere de divorț, să nu recunoască de al sēu pe copilul născut 300 de zile dupe hotărârea care a autorizat pe femeie să părăsească domiciliul conjugal, cu corectivul ca acțiunea să nu fie primită dacă în fapt a existat coabitare între soți.

În interesul copiilor, am ridicat oprirea pentru divorțați a se recăsători din nou, dar sub condițiunea ca nici unul din soți să nu fi trecut printr'o căsătorie intermediară.

Tot în interesul copiilor am admis că și casul de despărțenie pentru cauză determinată, ca și în casul de despărțenie prin consimțimint mutual, o parte din averea soțului, vinovat de a fi adus desfacerea căsătoriei și, deci, de a fi provocat situațiunea precară a copiilor, să devie proprietatea acestora.

O ast-fel de măsură, pe lângă că dă zestrei destinațiunea sa reală, va servi a împiedica unele divorțuri, a căror motiv real este libera dispozițiune de averea dotală.

Am abrogat oprirea de la căsătorie prevădută de art. 279.

Observațiunea faptelor a dovedit că prohibițiunea de căsătorie cu complicele nu împiedică comiterea adulterului, ci numai contribuie a agrava și mai mult consecințele rele a unor ast-fel de relațiuni.

De alt-fel, dispozițiunea aceasta a dispărut până și din legislațiunea francesă, de unde am imprumutat-o, căci art. 298 din Cod. civil francez a fost abrogat prin legea de la 15 Decembrie 1904.

Am rezervat pentru modificările ulterioare chestiunea situațiunii copiilor naturali, față de autorii lor, precum și legitimarea lor în alte forme de cât căsătorie între părinți. Am introdus însă dispozițiuni, pentru a întinde efectele căsătoriei subsecvente asupra legitimării copiilor, făcând ca căsătoria să profite și copiilor născuți din părinți cari, din ignoranță sau neglijență, au omis de a face această recunoaștere chiar prin actul de căsătorie.

După nouile dispozițiuni ale art. 304, căsătoria legitimează și pe copiii recunoscuți înaintea căsătoriei fie prin actul de naștere, fie printr'o declarație autentică.

Pentru a repara omisiunile trecute am dat regulilor din art. 304 o putere interpretativă.

Luarea de suflet a unui copil străin, de către cei ce n'au proprii lor copii, a fost tot-d'a-una practică pe o scară întinsă în populațiunea noastră. Formele adopțiunii împrumutate din codul civil francez fiind prea complicate pentru starea culturală a majorității populației noastre, să stânjenesc bunele voințe și fac pe mulți să renunțe de a mai lua copii de suflet, să, dacă ia, nu mai fac formele legale, să le fac într'un chip necomplet, în cât situațiunea copiilor adoptați rămâne foarte precară.

Prin prezentul proiect reduc formele adopțiunii, mărginindu-le la o singură instanță, care va fi judecătoria de ocol pentru comunele rurale și urbane reședințe de județ, și tribunal pentru orașele reședințe de județ.

Am reglementat formele de adopțiune când adoptatul este minor și cu aceasta am tăiat începutul unei controverse la noi.

Am suprimat perimarea adopțiunii prin înscrierea ei în registrele actelor civile în timp de trei luni. Ea se va putea înscrie în orî-ce termen.

Am făcut înscrierea adopțiunii obligatorie pentru grefierii tribunalului și a judecătoriei respective și pentru oficerii stărei civile, sub sancțiunea unei pedepse până la una sută lei amendă.

Am lăsat părților interesate, ca și până acum, facultatea de a prezenta ele hotărîrea de adopțiune la oficerul stărei civile pentru a fi înscrisă.

Tot în scopul ușurării formelor am limitat la 21 ani trebuința de consimțământ pentru adoptat, dacă are părinți.

În cas când n'are părinți am prevădut ca consimțământul, în loc să fie dat de consiliul de familie, de multe ori grău de intrunit, să fie dat de primarul domiciliului adoptatorului, care va servi ca un tutore ad hoc pentru adoptat.

Pentru corectarea orî-cărui abuz ce s'ar face cu adopțiunea unui minor, am introdus pentru acesta dreptul de a cere de la instanța judecătorească desființarea adopțiunii în timp de un an de la a-jungerea la majoritate.

Ministrul justiției, **A. A. BADAREU**

PROIECT DE LEGE

PENTRU

Modificarea art. 49, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 154, 210, 277, 278, 279, 285, 286, 304, 311, 318, 319, 320, 321, 322, 323 și 324 din Codul civil.

Articol unic.—Art. 49, 50, 51, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 154, 210, 277, 278, 279, 285, 286, 304, 311, 318, 319, 320, 321, 322, 323, și 324 din codul civil se modifică precum urmează:

C A R T E A I

TITLUL II

Despre actele stărei civile

CAPITOLUL III

Despre actele de căsătorie

Art. 49.—Căsătoria trebuie să fie precedată de o publicațiune; viitorii soți vor face declarațiunea proiectului de că-

sătorie oficerului stărei civile, care îl va publica înaintea ușii bisericeii enoriei și la ușa casei comunale.

Această declarațiune se va putea face verbal sau în scris.

Această publicațiune și actul ce se va încheia întru aceasta vor cuprinde pronumele, numele, profesunea și domiciliul ambilor viitori soți, calitatea lor de majori sau minori și pronumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și mamelor. Acest act va mai cuprinde și ziua, locul și ora în cari s'au făcut publicațiunile; el se va înscri pe un singur registru, care va fi numerotat și parafat, precum este prescris la art. 28, și care, la finele anului, urmează a se depune la grefa tribunalului de întâia instanță.

Art. 50.—Un extract de pe actul de publicațiune se va afișa pe ușa Casei comunale unde își au domiciliul viitorii soți și va rămâne așpt timp de 10 zile.

Căsătoria nu se va putea celebra de cât după 10 zile libere de la publicațiune.

Art. 50^a.—Dacă unul dintre viitorii soți este atins de o boală care pune viața sa în pericol și face să se creadă că păzirea termenului legal n'ar permite a se celebra căsătoria, oficerul stărei civile va putea să scurteze termenul și chiar să procedeze fără publicațiune prealabilă la căsătorie.

Art. 51.—Dacă căsătoria nu s'a celebrat în cursul unui an de la publicațiune, atunci se va face o nouă publicațiune după formele prescrise mai sus la art. 49.

Art. 56.—Oficerul stărei civile va alătura la dosarul căsătoriilor extractele de pe actele de naștere, scoase din oficiu din registre, când soții sunt născuți în acea comună. Dacă ambii soți, sau unul din ei, sunt născuți în altă comună, sunt datorți a prezenta oficerului stărei civile extracte de pe actele lor de naștere, sau vor îndeplini lipsa acestor acte prin alte dovești de la domiciliul lor.

Art. 57.—Doveștile ce vor îndeplini lipsa actelor de naștere sunt: declarațiunea a două martori, bărbați sau femei, rude sau nu a viitorilor soți, despre locul și epoca nașterii.

Primarul comunei va redacta act despre această declarațiune, care se va semna de martori, și dacă veri-unul din martori nu va ști sau nu va putea subscrie se va face mențiune despre aceasta în acel act.

Art. 58.—Se abrogă.

Art. 59.—Actul autentic despre consimțământul tatălui, mamei sau consiliului de familie va cuprinde pronumele, numele profesiunilor și domiciliul viitorilor soți și a tuturilor acestora cari vor fi luat parte la acest act și gradul înrudirii lor.

Autentificarea acestui act va putea fi făcută de judecătorii de ocol și de judecătorii comunale.

Art. 60.—Căsătoria se va celebra în comuna în care unul din soți va avea domiciliul său.

Acest domiciliu, întru cât privește căsătoria, se va stabili prin o reședință de șase luni continue într'o comună.

Căsătoria membrilor familiei regale se va putea celebra la orî-care din comunele cu reședință regală.

Art. 61.—În ziua hotărîtă de părțile ce voesc a se însoți, dupe expirarea termenului de publicațiune, oficerul stărei civile, în casa comună, în prezența a două martori, rude sau străini, va da citire părților la actele sus menționate, relative la statul civil al părților și la formalitățile căsătoriei și le va citi art. 194, 195, 196, din capitolul VI al titlului «Despre căsătorie», despre drepturile și datoriile respective ale soților; el va întreba pe viitorii soți precum și persoanele cari autorizează căsătoria, de vor fi de față, să declare dacă s'a făcut veri-un contract de căsătorie, și la cas de afirmativă, data acestui contract, precum și numele și reședința autorității care l'a legalizat. Oficerul stărei civile va primi dupe aceasta declarațiunea fie-cărei părți, una dupe alta, că voesc a se căsători. El va pronunța, în numele legii, că părțile sunt unite prin căsătorie și va redige îndată act despre aceasta.

Căsătoria poate fi celebrată în alt loc de cât casa comună, dupe atestarea medicală că unul din soți este împedat de a părăsi casa pentru cauză de boală.

Intrarea publicului în acest local va fi lăsată liberă și se va face mențiune despre aceasta în act.

Art. 62.—În actul de căsătorie se va cuprinde:

- I. Pronumele, numele, profesiunea, etatea, locul de naștere și domiciliul fie-căruia din soți;
- II. De sunt majori sau minori;
- III. Pronumele, numele, profesiunea și domiciliul taților și a mamelor lor;
- IV. Consimțământul taților și al mamelor sau al familiei în casurile cerute de lege;
- V. Publicațiunile din diferite domiciliuri;
- VI. Opozițiunile, de ar urma niște asemenea, revocarea acestora sau mențiunea că nu s'a arătat opozițiune;
- VII. Declarațiunea părților contractante că se iaă de soți și pronunțarea unirei lor de către oficerul public;
- VIII. Pronumele, numele, etatea, profesiunea și domiciliul fie-căruia din martori, precum și declarațiunea de sunt rude sau afini ai soților, de ce anume parte și grad;
- IX. Declarațiunea ce s'a făcut asupra întrebărilor prescise de articolul precedent;
- X. Declarațiunea ce s'a făcut asupra interpelațiunii prescise de articolul precedent, că a urmat sau nu contract de căsătorie și, pe cât se va putea, data contractului, de există, precum și numele și locul reședinței autorității care l-a legalizat; toate acestea sub pedeapsă contra oficerului stărei civile de amenda prescisa la art. 54. În caz când declarațiunea s'ar fi omis sau greșit, rectificarea actului în ceea ce privește omisiunea sau greșeala, se va putea cere de procurorul tribunalului, fără prejudiciul dreptului părților interesate, în conformitate cu art. 84 al acestui codice.

TITLUL V

Despre căsătorie CAPITOLUL I

Despre însușirile și condițiunile necesarii spre a se putea săvârși căsătoria

Art. 131. — Băiatul, precum și fata, cari nu au vârsta încă de 21 ani împliniți, nu se pot căsători fără consimțământul tatălui și al mamei.

La cas de desbinare între tată și mamă, consimțământul tatălui este de ajuns.

Membrii familiei regale, la orî-ce vîrstă, nu se pot căsători, sub pedeapsă de nulitate absolută, fără consimțământul Regelui sau al regenței, în casurile prevădute de art. 88 și 89 din Constituție.

Art. 132. — Dacă tatăl sau mama a murit, sau dacă unul din ei se găsește în neputință de a manifesta voința sa, sau dacă reședința sa este necunoscută, consimțământul celui-alt este de ajuns pentru săvîrșirea căsătoriei.

Art. 133. — Dacă tatăl și mama sunt morți, sau dacă se găsește în neputință de a manifesta voința lor, atunci bunul și buna despre tată, și în lipsa lor bunul și buna despre mamă, țin locul acestora.

Dacă este desbinare, aceasta va fi considerată ca consimțimint.

În lipsă și de bun, minorii nu se pot căsători de cât cu consimțământul tutorelui.

Art. 134 - 140 — Se abrogă.

Art. 141. — Copilul natural care va fi pierdut pe mama sa, sau a căruia mamă se va afla în neputință de a manifesta dorința sa, nu se va putea căsători înainte de vârsta de 21 de ani împliniți, fără consimțământul tutorelui său.

Art. 142. — Se abrogă.

CAPITOLUL III

Despre opozițiuni la căsătorie

Art. 154. — Tatăl și în lipsa tatălui mama, iar în lipsa și a tatălui și a mamei, bunul și buna pot forma opozițiune la căsătoria copiilor și descendenților lor dacă aceștia nu vor avea vârsta de 25 ani împliniți.

CAPITOLUL VIII

Despre a doua căsătorie

Art. 210. — Veduva, femeia a cărei căsătorie a fost declarată nulă, nu pot trece în a doua căsătorie de cât după 10 luni de la desfacerea prin moarte, sau anularea căsătoriei precedente, afară dacă a născut în acest interval.

TITLUL VI

Despre despărțenie CAPITOLUL IV

Despre efectele despărțeniei

Art. 277. — Soții cari se vor despărți nu vor mai putea să se căsătorească împreună, afară numai de cazul când au copii din căsătoria d'întăiu și nu au trecut în altă căsătorie.

Art. 278. — Femeia despărțită nu va putea trece în altă căsătorie de cât după 10 luni de la autorizarea de a părăsi domiciliul conjugal, în timpul instanței de divorț.

Art. 279. — Se abrogă.

Art. 285. — În cas de despărțenie prin consimțimint mutual jumătate din avera bărbatului și jumătate parte din avera femeii va fi considerată ca deplină proprietate a copiilor născuți din căsătorie chiar din ziua celei d'întăiu declarațiuni de despărțenie. Tatăl și mama, însă vor avea drept la venitul acelor părți din avere, până la ajungerea copiilor în vîrstă legiuită, cu îndatorire însă pentru ei de a întreține și a crește pe copii după mijloacele și după pozițiunea lor socială; toate acestea vor urma fără prejudiciul celor alte foloase ce ar fi fost asigurate țășilor copii prin tocmelele căsătoriei urmate între tatăl și mama lor.

Copiii soțului declarat vinovat prin hotărîrea de despărțenie pentru cauză determinată, vor avea aceleași drepturi asupra unei treimi din avera acestuia.

Aceste mutațiuni de proprietate, chiar când privesc imobilele, sunt scutite de formalitatea transcrierii.

TITLUL VII

Despre paternitate și despre filiațiune CAPITOLUL I

Despre filiațiunea copiilor legitimi născuți sau concepuți în căsătorie

Art. 283. — Bărbatul este tatăl copilului conceput (zămislit) în timpul căsătoriei.

Bărbatul însă va putea să nu recunoască de al său pe copil dacă dovedește că în cursul timpului coprinș între a 300-a zi și între aceea a 180-a, mai înainte nașterii copilului, a fost în imposibilitate fizică de a coabita cu soția sa fie din cauză de depărtare, fie din orî-ce alt accident.

În cas de hotărîre sau chiar numai cerere de divorț bărbatul va putea să nu recunoască de al său pe copilul născut 300 de zile după hotărîrea care a autorizat pe femeie să părăsească domiciliul conjugal și mai puțin de 180 de zile de la respingerea definitivă a cererei sale de la împăcare.

Acțiunea nu este admisă dacă în fapt a existat coabitare între soți.

CAPITOLUL III

Despre copiii naturali

SECȚIUNEA I

Despre legitimarea copiilor naturali

Art. 304. — Copiii născuți sau concepuți afară din căsătorie se vor putea legitima prin căsătoria făcută după naștere între tatăl și mama lor, când aceștia îi vor fi recunoscut fie prin actul de naștere, fie prin act autentic anterior căsătoriei, fie prin actul chiar de căsătorie.

TITLUL VIII

Despre adopțiune

CAPITOLUL I

Despre adopțiune

SECȚIUNEA I

Adopțiunea și efectele sale

Art. 311. — Când părintele și mama adoptatului său numai unul din ei este în viață, și dacă adoptatul nu a împlinit 21 de ani, el este dator a aduce consimțământul dat la adopțiune de părinții săi, sau de acela din ei care trăește;

În cas când adoptatul n'are părinți se va cere consimțimentul primarului domiciliului adoptatorului.

În ambele casuri adoptatul are dreptul să ceară desființarea adopțiunii în timp de un an de la ajungerea la majoritate.

SECȚIUNEA II

Despre formele adopțiunii

Art. 318 — Persoana ce își va propune de a adopta și aceea ce va voi a fi adoptată se vor înfățișa, în orașele reședințe de județ, la tribunal, iar în celelalte localități la judecătoria adoptatorului, spre a face declarațiune, că aceasta este cu consimțimentul amândurora.

În cazul când adoptatul va fi minor se vor prezenta și persoanele al căror consimțiment se cere sau se va înfățișa consimțimentul lor, dat prin act autentic.

Art. 319. — Tribunalul sau judecătorul, dupe ce vor lua științele trebuincioase, vor verifica în camera de consiliu :

1. De sunt îndeplinite toate condițiile cerute de lege;

2. Dacă persoana care voește a adopta se bucură de o bună reputațiune.

Art. 320. — Hotărîrea se va da printr'un proces-verbal nemotivat, în acești termeni :

«Se încuviințează sau nu se încuviințează adopțiunea».

Art. 321 și 322, se abrogă.

Art. 323 — Adopțiunea se va înscrie în registrul actelor civile ale locului unde își va avea domiciliul adoptatorului.

În acest scop, greșierii tribunalului și al judecătoriei respective sunt obligați de a trimite în termen de 10 zile un extract de pe procesul-verbal de adopțiune oficerului stărei civile competent.

Greșierii cari vor contraveni obligațiunii de mai sus, precum și oficerii stărei civile cari vor fi omis de a înscrie de îndată adopțiunea în registrele actelor civile, se vor pedepsi cu amendă până la 100 lei.

Inscrierea se va putea face și dupe cererea uneia sau alteia din părți, care va prezenta și o copie legalisată de pe hotărîrea de adopțiune.

Art. 324. — Se abrogă.

Ministru justiției, **A. A. Badareu.**

JURISPRUDENȚĂ

INALTA CURTEA DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, SECȚIA III

Audiența de la 9 Decembrie 1905

Președenția D-lui I. DUCA, Consilier

Imposit fonciar. — *Art. 20* din legea de constatare și *art. 4* din legea impositului fonciar. — Obligațiunea comisiunii de apel de a ține seamă de evaluarea făcută prin contractele de locațiune

Potrivit art. 20 din legea de constatare a contribuțiilor directe și art. 4 din legea impositului fonciar, Comisiunile de apel sunt datoare să ține seamă de contractul de locațiune, ca bază de impunere la fonciar, destul numai ca acel contract să fie în vigoare la epoca recensământului și să nu fie declarat de simulat; și, este indiferent dacă acel contract are, sau nu, o durată egală cu întregul period pentru care se face recensământul.

Decisiunea 376/905. — Casată, decisiunea comisiunii de apel a județului Brăila cu No. 522/905.

Curtea,

Asupra motivului de casare :

«Violarea art. 2) din legea pentru constatarea contribuțiilor directe și a art. 4 din legea asupra impositului fonciar

și exces de putere, întru cât comisiunea de apel a înlăturat contractul de arendare a moșiei mele care formează baza legală a impunerii».

Având în vedere că comisiunea, pentru a impune la fonciar moșia recurenților, pentru un venit anual de 37000 lei, a înlăturat contractul de arendare prezentat de recurenți în care se prevedea o arendă anuală numai de 26300 lei, pe motiv că acel contract, expirând în anul 1907, are o durată mai scurtă de cât periodul pentru care se face recensământul;

Considerând că comisiunea era datoare, conform art. 20 din legea pentru constatarea contribuțiilor directe, să ține seamă de contractul de arendă prezentat de parte, destul numai ca acel contract să fie în vigoare la epoca recensământului, și este indiferent dacă acel contract are sau nu o durată egală cu periodul pentru care se face recensământul, întru cât legea nu a prevăzut o asemenea condiție;

Că comisiunea nu putea, conform menționatului text, să îndeparteze un contract ce era în vigoare, de cât stabilind că este simulat, ceea ce comisiunea n'a făcut;

Că procedând în felul acesta, comisiunea a săvârșit un exces de putere și a violat dispozițiile formale ale art. 20 din legea pentru constatarea și perceperea contribuțiilor directe și deci motivul de casare este întemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

Audiența de la 19 Decembrie 1905

Președenția D-lui C. C. ȘTEFĂNESCU, Președinte

I. T. Oroveanu cu Fiscul

Patentă. — Zarafi cu prăvălie. — Case de schimb. — Asimilare.

Zarafi cu prăvălie sunt asimilați cu casele de schimb, în ce privește patenta, prin tabloul adițional publicat în Monitorul Oficial No. 50 din 4 Iunie 1905.

Decisiunea 600/905. — Respins recursul făcut de I. T. Oroveanu, contra decisiunii comisiunii de apel din județul Prahova, cu No. 2111/905.

Curtea,

Asupra mijlocului de casare :

«Comisiunea m'a impus la patenta de zaraf cu prăvălie asimilându-mă cu casele de schimb, de și eu nu fac de cât afaceri de schimb de monede într'un chioșc mobil din gara Predeal».

Considerând că comisiunea de apel, pentru a menține impunerea recurentului Ion T. Oroveanu la patenta de casă de schimb constată în fapt, întemeindu-se pe Procesul-Verbal cu No. 69/905 al comisiunii Comunale, că recurentul exercită comerțul de zărafie și că are un chioșc în gara Predeal, adică o prăvălie, anume închiriată în acest scop de la Direcția C. F. R.;

Având în vedere că zarafii cu prăvălie sunt asimilați cu casele de schimb, prin tabloul adițional publicat în Monitorul Oficial No. 50 din 4 Iunie 1905;

Că așa dar, când comis. a impus pe recurent la patenta de casă de schimb a procedat în conformitate cu dispozițiunile din legea patentelor și tabloul ei adițional;

Considerând că în cât privește constatarea și aprecierea faptelor, comisia de apel este suverană, așa că decisiunea sa nu poate fi supusă censurii Curței de casare.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge etc.